

Силабус курсу

Методологія психології

Ступінь вищої освіти – магістр
Освітньо-професійна програма «Психологія»

Дні занять: - четвер 16:00, ауд. 5510; (юридичний факультет)

Консультації: вівторок 9:00, ауд. 5507

Рік навчання: I, Семестр: II

Кількість кредитів: 5 Мова викладання: українська

Керівник курсу

ПП

завідувач кафедри психології та соціальної роботи, д.психол.н., професор **Фурман Анатолій Васильович**

Контактна інформація

anatoliy_furman@yahoo.com +380974427595

Опис дисципліни

Дисципліна “Методологія психології” спрямована забезпечити професійне оволодіння студентами формами, методами та інструментами психологічного пізнання у методологічному форматі всіх чотирьох типів наукової раціональності – класичної, неklasичної, посткласичної і постнекласичної, а також опанування принципами, підходами, методологемами і способами здійснення продуктивних теоретичних та емпіричних досліджень у царині сучасної психології.

Структура курсу

Годин и (лек. / сем.)	Тема	Результати навчання	Завдання
2/1	Тема 1. Предметне поле методології науки.	Знати: метод, методологію і методологічну роботу; співвідношення змісту та обсягу понять «філософія», «наука», «світогляд»; об'єкт і предмет пізнання в науковому витлумаченні; предметне поле і завдання методології науки.	Тести, проблемні завдання
2/1	Тема 2. Структура, функції та рівні організації наукового знання.	Знати: методології окремих наук і наукових дисциплін; конкретно-тематичну методологію, ситуаційну методологію, набір методик і технік проведення окремих досліджень.	Тести, проблемні питання, кейси
2/1	Тема 3. Типи наукової раціональності та еволюція психологічного знання.	Знати типи наукової раціональності та еволюцію психологічного знання.	Тести, проблемні питання
2/1	Тема 4. Типи наукового мислення і чотирискладовість сучасної науки.	Володіти поняттями про мислесхему як інструмент пізнання; знати принципи кватерності в науці і психології; канонічну психологію В.А. Роменця.	Тести, проблемні питання
2/1	Тема 5. Типологічне	Знати методологічну концепцію парадигми Т. Куна;	Тести,

	обґрунтування напрямів методологування у психології.	напрями методологування у психології.	проблемні питання
2/1	Тема 6. Типи парадигмально-дослідницьких методологій у психології.	Знати: про парадигмально-дослідницьку методологію і парадигмально-дослідницьку карту; сутність і переваги історико-психологічної (В.А. Роменець) і вітакультурної (А.В. Фурман) метапарадигм у сучасній психології.	Тести, проблемні питання
2/1	Тема 7. Методологічна оптика циклічно-вчинкової організації теорії як системи раціонального знання.	Знати: зміст поняття «методологічна оптика» за вчинковим принципом; принципи, закономірності та нормативи циклічно-вчинкового підходу в методології психології А.В. Фурмана; інструменти методологування та їх мислевчинковий потенціал	Тести, проблемні питання
2/1	Тема 8. Природничо-наукова парадигмально-дослідницька карта.	Знати: методологічну концепцію парадигми Томаса Куна, її переваги та обмеження; методологія парадигмальних досліджень у гуманітаристиці А.В. Фурмана; знати про парадигмально-дослідницьку карту та її структурно-функціональну організацію.	Тести, проблемні питання
2/1	Тема 9. Гуманітарна та екзистенційна парадигми у психології.	Знати про гуманітарну психологію та особливості її предметного поля;	Тести, проблемні питання
2/1	Тема 10. Критицистська і конструктивістська парадигмальні карти психології.	Знати: про критицизм як метод, напрям, філософську позицію, методологічну стратегію і підхід; про конструктивізм як методологічну стратегію; метапарадигмальну карту, її побудову та змістове й методологічне наповнення її сегментів.	Тести, проблемні питання
2/1	Тема 11. Вчинкова і вітакультурна психософські метапарадигми.	Знати принцип учинковості, категорію вчинку і вчинковий підхід у психології: від М.М. Бахтіна і С.Л. Рубінштейна до В.А. Роменця; системомиследіяльнісну методологію Г.П. Щедровицького та її основні виміри-складові миследіяльності і мислекомунікації	Тести, проблемні питання
2/1	Тема 12. Мета, завдання, зміст та особливості методологічних досліджень у сфері психології.	Знати базові форми методологування (аналіз, рефлексія, розуміння, мислення, робота, миследіяльність); схема миследіяльності Г.П. Щедровицького і модель модульно-розвивального оргпростору мислевчинення А.В. Фурмана.	Тести, проблемні питання
2/1	Тема 13. Засадничі умови виникнення наукових шкіл у психології.	Знати історію виникнення наукових шкіл у психології; знати методологічну план-карту наукового дослідження	Тести, проблемні питання
2/1	Тема 14. Категорійний профіль наукової школи.	Знати про категоріогенез та його закономірності. Емпіричний, теоретичний, категорійний і методологічний рівні розвитку психологічної думки	Тести, проблемні питання
2/1	Тема 15. Типи наукових шкіл та умови їх ефективного функціонування.	Знати про наукові школи в історії психології: В. Вундта, З. Фрейда, К.Г. Юнга, С.Л. Рубінштейна. Л.С. Виготського, В.А. Роменця, Т.С. Яценко, А.В. Фурмана та ін.; науково-методологічні напрями у психології;	Тести, проблемні питання

Літературні джерела

1. Академік В.А. Роменець: творчість і праці: зб. ст. / упоряд. П.А. М'ясоїд; відп. ред. Л.О. Шатирко. – К.: Либідь, 2016. – 272 с.
2. Алієв Ш., М'ясоїд П., Фурман А.В. Вчинкова природа практики (філософсько-психологічна інтерпретація творчого діалогу В.А. Роменця із М.М. Бахтінін) / Шамсутдін Алієв, Петро М'ясоїд, Анатолій В. Фурман // Психологія і суспільство. – 2012. – №3. – С. 20–37.
3. Анисимов О.С. Методология: функция, сущность, становление (динамика и связь времен) / О.С. Анисимов. – М.: ЛМА, 1996. – 380 с.
4. Балл Г. До обґрунтування раціогуманістичного підходу у психології / Георгій Балл // Психологія і суспільство. – 2004. – №4. – С. 60–74.
5. Бердяев Н.А. О назначении человека / Николай Александрович Бердяев. – М.: Республика, 1993. – 383 с.
6. Василюк Ф.Е. Методологический анализ в психологии / Фёдор Ефимович Василюк. – М.: МГППУ; Смысл, 2003. – 240 с.
7. Велитченко Л.К. Методологічні та теоретичні проблеми психології: програмний конспективний довідник / Л.К. Велитченко, В.І. Подшивалкіна. – Одеса: СВД Черкасов, 2009. – 279 с.
8. Вітакультурний млин: Методологічний альманах / наук. консульт.-ред. А.В. Фурман. – 2005–2018. – Модулі 1–20.
9. Выготский Л.С. Психология / Лев Семёнович Выготский. – М.: ЭКСМО-Пресс, 2002. – 1008 с. – (Серия «Мир психологии»).
10. Гуманістична психологія: Антологія: [навч. пос.]: у 3-х т. / упорядн. і наук. ред. Роман Трач (США) і Георгій Балл (Україна). – К.: Унів. вид-во Пульсари, 2001. – Том 2: Психологія і духовність: (світоглядні аспекти гуманістично зорієнтованих напрямів у сучасній західній психології). – 2005. – 279 с.
11. Гуменюк (Фурман) О. Методологічна модель інноваційно-психологічного клімату / Оксана Гуменюк (Фурман) // Психологія і суспільство. – 2005. – №4. – С. 70–83.
12. Гуменюк (Фурман) О. Методологія пізнання освітнього вчинку в контексті інноваційно-психологічного клімату / Оксана Гуменюк (Фурман) // Психологія і суспільство. – 2012. – №1. – С. 47–81.
13. Гуменюк (Фурман) О.Є. Психологія впливу: [монографія] / Оксана Євстахіївна Гуменюк (Фурман). – Тернопіль: Економічна думка, 2003. – 304 с.
14. Гуменюк (Фурман) О.Є. Психологія Я-концепції: [навч. посібник] / Оксана Євстахіївна Гуменюк (Фурман). – Тернопіль: Економічна думка, 2004. – 310 с.
15. Гуменюк (Фурман) О.Є. Теорія і методологія інноваційно-психологічного клімату загальноосвітнього закладу: [монографія] / Оксана Євстахіївна Гуменюк (Фурман). – Ялта-Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. – 340 с.
16. Гусельцева М. Раціогуманістичний підхід Г.О. Балла: психологія свободи і творчого синтезу / Марина Гусельцева // Психологія і суспільство. – 2017. – №2. – С. 41–55.
17. Зинченко В.П. Сознание и творческий акт / Владимир Петрович Зинченко. – М.: Языки славянских культур, 2010. – 592 с.
18. Кант І. Критика чистого розуму/ Іммануїл Кант; пер. з нім. та прим. І. Бурковського. – К.: Юніверс, 2000. – 504 с.
19. Карпенко З.С. Аксиологічна психологія особистості : [монографія] / Зіновія Степанівна Карпенко. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2009. – 512 с.
20. Корнилова Т.В. Методологические основы психологии / Татьяна Васильевна Корнилова, Сергей Дмитриевич Смирнов. – СПб.: Питер, 2006. – 320 с. ; ил. – (Серия «Учебное пособие»).
21. Лакатош І. Методологія наукових дослідницьких програм / Імре Лакатош // Психологія і суспільство. – 2007. – №4. – С. 11–29.
22. Лой А.Н. Сознание как предмет теории познания: [монография] / Анатолий Николаевич Лой. – К.: Вища школа, 1988. – 240 с.
23. Людина. Суб'єкт. Вчинок: Філософсько-психологічні студії: зб. ст. / за заг. ред. В.О. Татенка. – К.: Либідь, 2006. – 360 с.
24. М'ясоїд П. Метатеоретичний аналіз у психології / Петро М'ясоїд // Психологія і суспільство. – 2009. – №4. – С. 54–82.
25. М'ясоїд П.А. Психологічне пізнання: історія, логіка, психологія / П.А. М'ясоїд. – К.: Либідь, 2016. – 560 с.
26. Мамардашвили М.К. Как я понимаю философию / Мераб Константинович Мамардашвили. – [2-е изд., измен. и доп.] / сост. и общ. ред. Ю.П. Сенокосова. – М. : Изд. группа «Прогресс», «Культура», 1992. – 416 с.
27. Методологування як практика рефлексивної мислєдїяльності (круглий стіл) // Психологія і суспільство. – 2017. – №1. С. 11–33.
28. Москалець В.П. Психологія особистості: [навч. посібн.] / Віктор Петрович Москалець. – К.: «Центр учбової літ.», 2013. – 416 с.

29. Петровский А.В. Теоретическая психология: уч. пос. [для студ. психол. фак. высш. учеб. заведений] / Артур Владимирович Петровский, Михаил Григорьевич Ярошевский. – М.: Изд. центр «Академия», 2001. – 496 с.
30. Предмет и метод психологии : антология / под ред. Е.Б. Старовойтенко. – М. : Акад. проект : Гаудеамус, 2005. – 512 с. – («Gaudeamus»).
31. Психология вчинку: Шляхами творчості В.А. Роменця: зб. ст. / упоряд. П.А. М'ясоїд; відп. ред. А.В. Фурман. – К.: Либідь, 2012. – 296 с.
32. Рибалка В.В. Методологічні питання наукової психології (Досвід особистісно центрованої систематизації категоріально-поняттєвого апарату): навч.-метод. посіб. / Валентин Васильович Рибалка. – К. : Ніка-Центр, 2003. – 204 с.
33. Роменець В.А. Історія психології : ХІХ – початок ХХ століття : [навч. посіб.] / В.А. Роменець. – К.: Либідь, 2006. – 832 с.
34. Савчин М.В. Методологеми психології: [монографія] / Мирослав Васильович Савчин. – К.: Академвидав, 2013. – 224 с. – (Серія «Монограф»).
35. Система сучасних методологій: [хрестоматія у 4-х томах] / упоряд., відп. ред., перекл. А.В. Фуман. – Тернопіль: ТНЕУ, 2015. – Т. 1. – 314 с.; Т. 2. – 344 с.; Т. 3. – 400 с.; Т. 4. – 388 с.
36. Теория и методология психологии : Постнеклассическая перспектива / отв. ред. А.Л. Журавлёв, А.В. Юревич. – М.: Изд-во «Ин-т психологии РАН», 2007. – 528 с.
37. Ткаченко О. Принципи, категорії і методологічні проблеми психології / Олександр Ткаченко // Психологія і суспільство. – 2009. – №1. – С. 45–133.
38. Фейерабенд П. Избранные труды по методологии науки / Пол Фейерабенд; пер. с нем. – М.: Наука, 1986. – 554 с.
39. Фурман А.А. Психологія особистості: ціннісно-орієнтаційний аспект: [монографія] / Анатолій Анатолійович Фурман. – Одеса: ОНПУ; Тернопіль: ТНЕУ, 2016. – 312 с.
40. Фурман А.А. Психологія смислоттєвого розвитку особистості: [монографія] / Анатолій Анатолійович Фурман. – Тернопіль: ТНЕУ, 2017. – 508 с.
41. Фурман А.А., Фурман А.В. Вчинкова буттєвість особистості: від концепту до метатеорії (частина перша) // Психологія і суспільство. – 2018. – №1-2. – С. 5–26.
42. Фурман А.В. Генеза науки як глобальна дослідницька програма: циклічно-вчинкова перспектива / Анатолій В. Фурман // Психологія і суспільство. – 2013. – №4. – С. 18–36.
43. Фурман А.В. Засадничі умови виникнення наукових шкіл / Анатолій В. Фурман // Психологія і суспільство. – 2014. – №1. – С. 49–58.
44. Фурман А.В. Ідея і зміст професійного методологування: [монографія] / Анатолій Васильович Фурман. – Тернопіль: ТНЕУ, 2016. – 378 с.
45. Фурман А.В. Категорійний профіль наукової школи / Анатолій В. Фурман // Психологія і суспільство. – 2014. – №2. – С. 23–39.
46. Фурман А.В. Методолог – професія майбутнього / Анатолій В. Фурман // Психологія і суспільство. – 2016. – №1. – С. 16–42.
47. Фурман А.В. Методологічне обґрунтування багаторівневості парадигмальних досліджень у соціальній психології / Анатолій В. Фурман // Психологія і суспільство. – 2012. – №4. – С. 78–125.
48. Фурман А.В. Методологія парадигмальних досліджень у соціальній психології: [монографія] / Анатолій Васильович Фурман. – К.: Інститут політичної і соціальної психології; Тернопіль: Економічна думка, 2013. – 100 с.
49. Фурман А.В. Парадигма як предмет методологічної рефлексії / Анатолій В. Фурман // Психологія і суспільство. – 2013. – №3. – С. 72–85.
50. Фурман А.В. Свідомість як рамкова умова пізнання і методологування / Анатолій В. Фурман // Психологія і суспільство. – 2017. – №4. – С. 16–38.
51. Фурман А.В. Світ методології / Анатолій В. Фурман // Психологія і суспільство. – 2015. – №2. – С. 47–60.
52. Фурман А.В. Типи наукових шкіл та умови їх ефективного функціонування / Анатолій В. Фурман // Психологія і суспільство. – 2014. – №3. – С. 11–29.
53. Фурман А.В., Ковальова Т. Категорійна матриця взаємозв'язку образів суб'єктивної реальності і психологічних чинників самоактуалізації дорослого / Анатолій В. Фурман, Тетяна Ковальова // Психологія і суспільство. – 2011. – №4. – С. 72–81.
54. Фурман О. Я-концепція як предмет багатоаспектного теоретизування / Оксана Фурман // Психологія і суспільство. – 2018. – №1-2. – С. 38–67.
55. Шандрук С.К. Психологія професійних творчих здібностей : [монографія] / Сергій Костянтинович Шандрук. – Тернопіль: Економічна думка, 2015. – 357 с.
56. Щедровицький Г. Методологічна організація системно-структурних досліджень і розробок / Георгій Щедровицький // Психологія і суспільство. – 2004. – №2. – С. 30–49.
57. Щедровицький Г. Методологічна організація сфери психології / Георгій Щедровицький // Психологія і суспільство. – 2000. – №2. – С. 7–24.
58. Щедровицький Г.П. Философия. Наука. Методология / Георгий Петрович Щедровицкий. – М.: Шк. культ. политики, 1997. – 656 с.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-20 балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування (наприклад, програма Kahoot).
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Опитування під час занять – усно	10
Модуль 1 (теми 1-7) – проблемні питання, тести	20
Модуль 2 (теми 8-15) – проблемні питання, тести	20
Ессе (теми 1-15) – індивідуальна письмова робота	10
Екзамен (теми 1-15) – тести, завдання	40

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	відмінно
B	85-89	добре
C	75-84	добре
D	65-74	задовільно
E	60-64	достатньо
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом